

Original Research

A Qualitative Study of Cyberstalking by Romantic Partners: A Case Study of Women Aged 18 to 30

Mehrangiz Mohammadkhani¹

Saideh Garousi²

Abstract

This study examines the phenomenon of cyberstalking of young women by romantic partners and analyzes the various dimensions of this issue in a contemporary social and cultural context. The research was conducted using a qualitative method and grounded theory. Data were collected through semi-structured interviews with 21 young women experiencing cyberstalking and analyzed based on the systematic method of Strauss and Corbin including open, axial and selective coding. The results showed that cyberstalking acted as a tool to control and intimidate women and was influenced by social and cultural norms. The axial categories are: surveillance and tracking, access and impersonation, psychological manipulation, passive resistance, double cost, reciprocal violence, legalistic response, collective resistance networks, fear of privacy violation, fear of objective threats and digital subterfuge. Women's coping strategies in the face of stalking, including conservative and assertive responses, had profound psychological and emotional impacts on victims. This research will help to better understand how to develop policies and educational programs to increase women's awareness and safety in cyberspace.

Keywords

Cyberstalking, Cyberbullying, Romantic Partner, Young Women, Digital Panopticon

¹. Ph.D in Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran. m.mohammadkhani@gmail.com

². Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran. sgarousi@uk.ac.ir. (**Corresponding author**)

Submit Date: 2024/30/10

Accept Date: 2025/06/09

DOI: 10.22051/JWSPS.2025.48759.2933

Introduction

Cyberstalking, as a new form of gender-based violence, has become a worrying phenomenon in contemporary societies with the spread of digital technologies. Cyberstalking is defined here not simply as a criminal behavior, but as a systematic tool for control, intimidation, and maintaining power in unequal relationships. The nature of cyberstalking in emotional relationships is fundamentally aimed at creating an asymmetrical power relationship through mechanisms of psychological control and fear-mongering.

International studies indicate that 67% of victims of cyberstalking are abused by current or former partners (Guide to Basic Concepts: Online Gender-Based Violence Against Women and Girls, 2019). In Iran, with an internet penetration rate of 89.7% and an average daily social media use of 4 hours and 37 minutes (Statistical Center of Iran, 2024), young women aged 18 to 30 are increasingly exposed to this harm. This study, employing a qualitative approach and grounded in data-driven theory, has explored the hidden dimensions of this phenomenon within the cultural context of Iran. Despite the large volume of research in the field of cyberbullying, a significant research gap is observed in examining cyberstalking by romantic partners in Iran. Previous studies in Iran have mainly focused on general aspects of cyberbullying. The findings also indicate that former romantic partners are motivated by jealousy, a sense of ownership, and revenge (Mohammadkhani, 2023), and strangers engage in cyberstalking with the aim of sexual harassment or financial exploitation. This phenomenon has devastating consequences such as persistent anxiety, reduced self-esteem, and social isolation (DeKeseredy et al., 2019).

The objectives of the study are: Identifying the forms of cyberstalking experienced by romantic partners among young women, explaining the emotional and psychological consequences of cyberstalking for young women, and explaining young women's coping strategies to control cyberstalking by romantic partners

The present study has benefited from several theories:

Lifestyle theory (Hinduja & Patchin, 2020) links increased likelihood of victimization to risky digital behaviors (such as revealing location). Theory of everyday activities, which emphasizes the triple interaction of "motivated perpetrators", "appropriate targets", and "lack of adequate protection". The presence of these three variables provides the conditions for cyberstalking. Finally, the combination of these two frameworks shows that cyberstalking is not simply a "digital accident", but rather the result of a risky interaction between users' behaviors, perpetrators' motives, and weak protective systems.

From a feminist perspective, stalking and Cyberbullying can be seen as an extension of patriarchal control and violence against women from the physical environment to the cyber environment. This theory emphasizes how social norms often devalue women's autonomy and safety, leading to environments where women are more likely to be stalked. This theory can explain the systematic nature of gender-based violence, including in digital spaces. Iranian studies, such as Hajidehabadi and Salimi (2018) and Tavakol and Fatemina (2019), have also emphasized the role of digital lifestyle in women's victimization, but their focus has not been on romantic partners. Most Iranian studies have only analyzed cyberbullying. A review of previous research shows that despite the significant volume of domestic and foreign research in the field of cyberbullying, previous studies in Iran have mainly focused on the general aspects of this phenomenon and have particularly ignored the role of romantic partners in the cyberbullying of women. International research shows that cyberstalking in romantic relationships is systematic and controlling in nature.

Methodology

This research was conducted using grounded theory (Strauss & Corbin, 1998). During the research process, 21 women aged 18-30 who experienced cyberstalking were interviewed. Semi-structured interviews lasting 45 to 90 minutes were conducted by the interviewer. Three-stage coding (open, axial, selective) was used to analyze the interviews. It was used to validate the research. Three methods of "credibility", "dependability" and "confirmability" were used.

Findings

After coding and specifying the categories, the paradigmatic model was identified as follows:

a) Causal conditions

The coexistence in Intimate Relationships: Intimacy becomes a tool for accessing privacy.

Fluctuating relationship: oscillation between extreme closeness and sudden distancing.

Relationship breakup: the culmination of control turning into active pursuit, especially with the disclosure of confidential information.

b) Contextual conditions

The gender discipline systems: norms such as "a good woman should always be available".

Psychological profiling: identifying the victim's emotional and communication weaknesses to design personalized attacks.

c) Coping strategies

Passive resistance: the victim's hope that the harassment will stop spontaneously

Double cost: deleting user accounts or frequently changing contact numbers.

Collective Resistance Networks: Using Circles of Friends and Support Institutions

d) Consequences

Fear of privacy violation: persistent mistrust of technology.

Hidden digital fear

Fear of objective threats: persistent fear of physical exposure to the perpetrator.

Conclusion

By introducing the concept of "digital panopticon: male surveillance system in intimate relationships" as a core category, this study shows that cyberstalking results from the interaction of various factors. This concept shows how emotional partners create a unique surveillance system by combining the three elements of digital tools, information, and gender norms. This surveillance system has a dual function; it is used as a pretext for care before separation and for revenge and harm after separation. The key element in both cases is control.

Unlike Western studies (Wilson et al., 2022), honor-based norms in Iran normalize the silence of victims. The most important solutions suggested by this research include digital literacy training with an emphasis on privacy, establishing rapid reporting systems, and developing victim self-help networks.

References

- Abu-UIbeh, W., Altalhi, M., Abualigah, L., Almazroi, A. A., Sumari, P., & Gandomi, A. H. (2021). Cyberstalking victimization model using criminological theory: A systematic literature review, taxonomies applications, tools, and validations. *Electronics*, 10(14), 1670. <https://doi.org/10.3390/electronics10141670>
- Al-Alosi, H. (2020). Fighting fire with fire: Exploring the potential of technology to help victims combat intimate partner violence. *Aggression and Violent Behavior*, 52. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2020.101376>

- Alivardinia, A., and Rismanchi, N. (2019). The effect of cyber and traditional victimization on students' deviant behaviors. *Culture Strategy*, 12(45), 97-130. <https://doi.org/10.22034/jsfc.2019.95600>. (In Persian)
- Bhaskar, R., & Hartwig, M. (2016). *Enlightened Common Sense: The Philosophy of Critical Realism*. Routledge.
- Bryant, A., & Charmaz, K. (Eds.). (2019). *The SAGE Handbook of Current Developments in Grounded Theory*. Sage Publications.
- Burke, S. C., Wallen, M., Vail-Smith, K., & Knox, D. (2011). Using technology to control intimate partners: An exploratory study of college undergraduates. *Computers in Human Behavior*, 27(3), 1162-1167. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.12.010>
- Charmaz, K. (2014). Grounded theory in global perspective: Reviews by international researchers. *Qualitative Inquiry*, 20(9), 1074-1084. <https://doi.org/10.1177/1077800414545235>
- Creamer, C. J., & Hand, C. J. (2022). Intimate partner stalking/pursuit: A pathophysiology of attachment style. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 66(5), 604-624. <https://doi.org/10.1177/0306624X211010289>
- Dekeseredy, W. S., Schwartz, M. D., Harris, B., Woodlock, D., Nolan, J., & Hall-Sanchez, A. (2019). Technology-facilitated stalking and unwanted sexual messages/images in a college campus community: The role of negative peer support. *SAGE Open*, 9(1), 1-12. <https://doi.org/10.1177/2158244019828231>
- Ebrahimi, S., & Khajevand Ahmadi, E. (2020). Psychometric analysis of cyber-victimization scale and psychosocial variables for girl with its relationship students. *Women Studies*, 18(3), 145-180. <https://doi.org/10.22051/jwsp.2021.33203.2299>. (In Persian)
- Fernet, M., Lapierre, A., Hébert, M., & Cousineau, M. M. (2019). A systematic review of literature on cyber intimate partner victimization in adolescent girls and women. *Computers in Human Behavior*, 100, 11-25.0. <https://doi.org/1016/j.chb.2019.06.005>
- Firouzjaeian, A. A., Mommani, F., & Nasiri, S. (2022). Analysis of factors affecting cyber victimization among citizens. *Socio-Cultural Strategy*, 11(3), 40-73. <https://doi.org/10.22034/scs.2022.15422610.22034/scs.2022.154226>. (In Persian)
- Gao, G., & Sai, L. (2020). Towards a 'virtual' world: Social isolation and struggles during the COVID-19 pandemic as single women living alone.

- Gender, Work & Organization*, 27(5), 754-762. <https://doi.org/10.1111/gwao.12468>
- Ghafoori, A., & Salehi, K. (2020). Adults lived experience of opportunities and threats of cyberspace: A qualitative study. *Journal of Culture-Communication Studies*, 21(51), 7-38. <https://doi.org/10.22083/j2019.142596.2522>. (In Persian)
- Haji Deh Abadi, M. A., & Salimi, E. (2018). The etiology of women's victimization in social networks. *Sociology of Women*, 9(3), 117-142. <https://doi.org/20.1001.1.20088566.1397.9.35.6.4>. (In Persian)
- Hand, T., Chung, D., & Peters, M. (2009). *The use of information and communication technologies to coerce and control in domestic violence and following separation*. Australian Domestic and Family Violence Clearinghouse, UNSW.
- Henry, N., & Powell, A. (2018). Technology-facilitated sexual violence: A literature review of empirical research. *Trauma, Violence, & Abuse*, 19(2), <https://doi.org/195-208.10.1177/1524838016650189>.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2021). Digital dating abuse among a national sample of US youth. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(23-24). <https://doi.org/11088-11108.10.1177/0886260519897344>.
- Lewis, M., & Wheatley, R. (2023). Classifying stalking among adolescents: Preliminary considerations for risk management. In K. J. Ness (Ed.), *Young People, Stalking Awareness and Domestic Abuse* (pp. 17-35). Springer International Publishing.
- March, E., Litten, V., Sullivan, D. H., & Ward, L. (2020). Somebody that I (used to) know: Gender and dimensions of dark personality traits as predictors of intimate partner cyberstalking. *Personality and Individual Differences*, 163, 110084. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110084>
- Marganski, A., & Melander, L. (2018). Intimate partner violence victimization in the cyber and real world: Examining the extent of cyber aggression experiences and its association with in-person dating violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(7), 1071-1095. <https://doi.org/10.1177/0886260515614283>.
- Mas'udah, S., Razali, A., Amala Sholicha, S. M., Febrianto, P. T., Susanti, E., Sutinah, & Budirahayu, T. (2024). Gender-based cyber violence: Forms, impacts, and strategies to protect women victims. *Journal of International Women's Studies*, 26(4), Article 5.

- Mohammadkhani, M. (2023). *Qualitative Exploration of the Process of Cyberbullying among Young Iranian Women*, PhD thesis, Faculty of Literature, Shahid Bahonar University-Kerman, Iran. (In Persian)
- Mohammadkhani, M., Grousi, S., Amirkafi, M., & Boostani, D. (2024). A qualitative exploration of the process of cyberbullying among young women. *Strategic Studies in Sport and Youth*, 23(63), 53-78. [https:// doi.org/10.22034/ssys.2023.2689.2943](https://doi.org/10.22034/ssys.2023.2689.2943). (In Persian)
- Sheridan, L. P., & Grant, T. (2007). Is cyberstalking different? *Psychology, Crime & Law*, 13(6), 627-640. <https://doi.org/10.1080/10683160701340528>
- Tarar, M. G., Alvi, A. S., & Bajwa, A. (2021). Patriarchy, misogyny and Pakistani women in cyberspace: Feminist qualitative analysis. *Journal of Indian Studies*, 7(2), 357-370.
- Tawakol, M., & Fateminia., M. A. (2019). Information society and emerging crimes: A sociological attempt to explain cyberbullying victims in Tehran. *Iranian Social Issues Review*, (1)10, 37-60. <https://doi.org/10.22059/ijsp.2020.76167>. (In Persian)
- Wick, S. E., Nagoshi, C., Basham, R., Jordan, C., Kim, Y. K., Nguyen, A. P., & Lehmann, P. (2017). Patterns of cyber harassment and perpetration among college students in the United States: A test of routine activities theory. *International Journal of Cyber Criminology*, 11(1), 24-38. <https://doi.org/10.5281/zenodo.495770>
- Wilson, C., Sheridan, L., & Garratt-Reed, D. (2022). What is cyberstalking? A review of measurements. *Journal of Interpersonal Violence*, 37, (11-12). [https:// doi.org/10.1177/0886260520985489](https://doi.org/10.1177/0886260520985489)
- Wright, M. F., & Wachs, S. (2020). Adolescents' cyber victimization: The influence of technologies, gender, and gender stereotype traits. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(4), 1293. <https://doi.org/10.3390/ijerph17041293>
- <https://amar.org.ir/Population>
<https://rc.majlis.ir/fa/report>

مطالعه کیفی تعقیب سایبری از سوی شرکای عاطفی: مورد مطالعه زنان ۱۸ تا ۳۰ ساله

مهرانگیز محمدخانی^۱

سعیده گروسی^۲

چکیده

این تحقیق به بررسی پدیده تعقیب سایبری زنان جوان توسط شرکای عاطفی پرداخته و ابعاد مختلف این موضوع را در بستر اجتماعی و فرهنگی معاصر تحلیل نموده است. برای این منظور از روش کیفی و نظریه داده‌بنیاد استفاده شد. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۲۱ زن جوان تجربه‌کننده تعقیب سایبری جمع‌آوری و براساس روش سیستماتیک اشتراوس و کوربین شامل کدگذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل شد. نتایج نشان داد تعقیب سایبری به‌عنوان ابزاری برای کنترل و ارعاب زنان عمل کرده و تحت تأثیر هنجارهای اجتماعی و فرهنگی قرار دارد. مقوله‌های محوری عبارتند از: نظارت و ردیابی، دسترسی و جعل هویت، دست‌کاری روانی، مقاومت انفعالی، هزینه مضاعف، خشونت متقابل، واکنش قانون‌گرا، شبکه‌های مقاومت جمعی، هراس از نقض حریم خصوصی، وحشت از تهدیدهای عینی و هراس زیرپوستی دیجیتال. راهبردهای مقابله‌ای زنان در مواجهه با تعقیب از جمله واکنش‌های محافظه‌کارانه و قاطعانه، تأثیرات روانی و عاطفی عمیقی بر قربانیان دارد. این تحقیق به درک بهتر چگونگی تعاملات جنسیتی و قدرت در فضای سایبری کمک کرده و ضرورت اقدامات حمایتی و آموزشی برای زنان را در این زمینه

^۱ دانش‌آموخته دکترای جامعه‌شناسی، بخش علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران.

m.mohammadkhani@gmail.com

^۲ استاد بخش علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران. (نویسنده مسئول)
sgarousi@uk.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۰۹

DOI: 10.22051/JWSPS.2025.48759.2933

برجسته ساخته است. نتایج این مطالعه می‌تواند به توسعه سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی در راستای افزایش آگاهی و امنیت زنان در فضای مجازی کمک کند.

واژگان کلیدی

تعقیب سایبری، آزار سایبری، شریک عاطفی، زنان جوان، پاناپتیکون دیجیتال

مقدمه و بیان مسئله

بخش نسبتاً بزرگی از تعاملات اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی برخط شکل می‌گیرد که ارتباطات سریع و فراتراز مرزهای مکانی و فرهنگی را امکان‌پذیر کرده‌اند. شواهد تجربی نشان می‌دهد طی سال‌های اخیر، استفاده از فناوری‌های ارتباطی در ایران رشد قابل توجهی داشته است. طبق جدیدترین گزارش مرکز آمار ایران (۱۴۰۳)، حدود ۸۹/۷ درصد از جمعیت کشور از اینترنت و پیام‌رسان‌های داخلی استفاده می‌کنند. در میان جوانان ۱۵ تا ۳۵ سال، این میزان به ۹۸/۲ درصد افزایش می‌یابد. همچنین طبق پژوهش مرکز تحقیقات دیجیتال (۱۴۰۲)، کاربران ایرانی به‌طور میانگین روزانه ۴ ساعت و ۳۷ دقیقه از وقت خود را در شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌ها سپری می‌کنند. این ظهور ارتباطات دیجیتال فرصت‌ها و چالش‌هایی را برای زنان فراهم کرده است. در این بین، زنان جوان به‌طور فزاینده‌ای با تعقیب و آزار سایبری مواجه می‌شوند، پدیده‌ای که نگرانی‌های جامعه‌شناختی قابل توجهی را ایجاد می‌کند. این رفتار که ریشه در الگوهای قدیمی آزار و اذیت و سلطه دارد، با عرصه فناوری دیجیتال سازگار شده و چالش‌های جدیدی را برای قربانیان ایجاد کرده است (Worsley et al, 2017).

ماهیت تعقیب سایبری در روابط عاطفی، اساساً معطوف به ایجاد رابطه قدرت نامتقارن از طریق سازوکارهای کنترل روانی و برانگیختن ترس است. این پدیده معمولاً از طریق رفتارهایی چون محدودسازی دسترسی و اعمال فشارهای عاطفی نمود می‌یابد (Creamer & Hand, 2022: 608). تعقیب سایبری معمولاً در خصوص یک فرد خاص انجام می‌شود، درحالی‌که آزار سایبری می‌تواند از سوی فرد یا افرادی رخ دهد که ارتباط نزدیک با قربانی ندارند و فقط بر اساس روابط و پویایی‌های گروهی دست به آزار دیگری می‌زنند. این واقعیت نشان می‌دهد که تعقیب سایبری چقدر می‌تواند خطرناک باشد. زیرا تعقیب‌کننده بر مبنای آشنایی قبلی، اطلاعات

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

متفاوت است. شرکای عاطفی فعلی یا قبلی، مردان آشنایی هستند که از فناوری برای نظارت، آزار یا کنترل زنان استفاده می‌کنند. مسائلی همچون حسادت، احساس مالکیت یا میل به ابراز قدرت، انگیزه رفتار این گروه از مردان است. این مردان ممکن است از اطلاعات خود در مورد زندگی قربانی برای دست‌کاری عاطفی یا ارباب زنان استفاده کنند (Fernet et al, 2019: 15). تعقیب سایبری توسط غریبه‌ها اغلب در محیط‌های برخط ناشناس اتفاق می‌افتد که در آن مجرمان احساس می‌کنند بدون ترس از عواقب فوری، می‌توانند افراد را مورد آزار و اذیت قرار دهند. انگیزه مردان غریبه عواملی مانند رضایت جنسی، یا صرفاً هیجان ایجاد ناراحتی برای شخصی ناشناس باشد (Wilson et al, 2022).

در ایران، هم مردان آشنا (مانند شرکای عاطفی) و هم غریبه‌ها اما با انگیزه‌های متفاوت به تعقیب سایبری زنان می‌پردازند. مطالعات نشان می‌دهد بیشتر موارد تعقیب سایبری توسط شرکای فعلی یا سابق انجام می‌شود که عمدتاً از روی حسادت، احساس مالکیت یا تمایل به انتقام است. این افراد معمولاً از طریق نظارت بر پیام‌رسان‌ها، زنان را تحت کنترل می‌گیرند. در مقابل، غریبه‌ها بیشتر با اهداف آزار جنسی یا سوءاستفاده مالی اقدام به این کار می‌کنند (محمدخانی، ۱۴۰۲). تحقیقات نشان می‌دهد تعقیب سایبری با انگیزه‌های شخصی انجام می‌شود (March et al, 2020). این پدیده موجب پیامدهای روانی شدید از جمله اضطراب مداوم، کاهش عزت نفس و احساس تحقیر اجتماعی می‌گردد (Henry & Powell, 2018; Dekeseredy et al, 2019). نگرش‌های جامعه که قربانی را مقصر می‌داند، گزارش‌دهی این موارد را کاهش داده و چرخه سکوت را تقویت می‌کند (Hand et al, 2009). عادی‌سازی رفتارهای پرخاش‌گرانه برخط نیز به تداوم این معضل دامن زده است. این عوامل در مجموع امنیت روانی و اجتماعی زنان در فضای مجازی را به شدت تهدید می‌کنند. همچنین عادی‌سازی رفتارهای پرخاش‌گرانه در محیط‌های برخط به مرور بستری ایجاد می‌کند که در آن چنین اقداماتی بی‌اهمیت یا نادیده‌گرفته شوند. این امر باعث ایجاد نگرانی برای امنیت زنان در محیط‌های سایبری می‌شود (Gao & Sai, 2020).

اگرچه مطالعات متعددی در ایران به بررسی پدیده آزار سایبری علیه نوجوانان، زنان و بزرگسالان پرداخته‌اند، اما شکاف پژوهشی قابل توجهی در خصوص تعقیب سایبری توسط

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

به خوبی کمیت و چگونگی تعرض را پیش‌بینی می‌کند. رفتارهایی نظیر در معرض دیدبودن و خطرپذیری، احتمال تعرض سایبری را بیشتر می‌کند.

دانش‌ناری و همکاران (۱۳۹۸) به تحلیل آسیب‌دیدگی زنان در تانگو پرداخته‌اند. نتایج این مطالعه نشان داد عواملی مانند عمومی بودن حساب، عدم رعایت حریم خصوصی و عدم نظارت اولیه شبکه تانگو در ارسال تصاویر و ویدئوها و عدم سازوکارهای مناسب جهت شناسایی هویت واقعی کاربران، ظرفیت تانگو را در بزه‌دیدگی جنسی زنان افزایش داده است.

غفوری و صالحی (۱۳۹۹) تجربه زیسته ۲۲ نفر از بزرگسالان از فرصت‌ها و تهدیدهای ناشی از فعالیت در فضای مجازی را استخراج کرده‌اند که نتایج نشان داد با وجود فرصت‌های زیاد، تهدیدهای برخط برای کاربران در حال افزایش است و از طریق مدیریت و آموزش باید به بهبود شرایط کمک کرد.

خواجeh‌وندی احمدی و ابراهیمی (۱۳۹۹) در پژوهشی بر روی ۳۲۶ دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر تهران به این نتیجه رسیدند که خودپنداره، ارتباط والد-نوجوان و قربانی‌شدن پیش‌بینی‌کننده تجربه بزه‌دیدگی در فضای مجازی است.

فیروزجاییان و همکاران (۱۴۰۱) با بررسی قربانی‌شدن سایبری شهروندان شهر بابل به این نتیجه رسیدند که نحوه استفاده از فضای مجازی، رفتارهای پرخطر افراد، محافظت فیزیکی، مجاورت و احساس عدم حفاظت و کنترل در فضای مجازی با قربانی‌شدن سایبری (تجربه و ترس) رابطه معناداری دارد.

محمدخانی و همکاران (۱۴۰۳) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که زنان در بسترهای سنتی در تعامل با ارتباطات نوین با چالش‌های بنیادینی روبه‌رو هستند. یکی از این چالش‌ها آزار سایبری است که کیفیت زندگی آن‌ها را متأثر و دچار اختلال می‌کند. لذا به بازاندیشی و دگردیسی نوینی در رویکردهای جنسیتی در خانواده و جامعه نیاز است.

شریدان و گرانت^۱ (۲۰۰۷) با مقایسه پدیده تعقیب سایبری با روش‌های سنتی تعقیب دریافتند که فرآیند تعقیب، پاسخ‌های قربانی و تأثیرات آن بر افراد تا حد زیادی در تعقیب سایبری

^۱. Sheriden & Grant

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مسعوده و همکاران^۱ (۲۰۲۴) به بررسی دلایل افزایش خشونت سایبری مبتنی بر جنسیت علیه زنان در اندونزی پرداخته است. آن‌ها دریافتند که ارسال محتوای مستهجن، آزار و اذیت برخط و تهدید، که اغلب توسط شرکای سابق یا دوست پسر فعلی انجام می‌شود، نمونه‌های رایج خشونت سایبری هستند.

همان‌گونه که ملاحظه شد با وجود حجم قابل توجه تحقیقات داخلی و خارجی در حوزه آزار سایبری، مطالعات پیشین در ایران عمدتاً بر جنبه‌های عمومی این پدیده متمرکز بوده و به‌ویژه نقش شرکای عاطفی را در تعقیب سایبری زنان نادیده گرفته‌اند. درحالی که پژوهش‌های بین‌المللی نشان می‌دهد تعقیب سایبری در روابط عاطفی ماهیتی سیستماتیک و کنترل‌گرانه دارد. این مطالعه با اتکا به چارچوب نظریه داده‌بنیاد، اولین پژوهش مستقل است که در ایران به‌صورت ویژه به تحلیل علل فرهنگی-اجتماعی تعقیب سایبری توسط شرکای عاطفی، نحوه بروز این پدیده در روابط جوانان ایرانی و پیامدهای روانی-اجتماعی آن بر قربانیان زن می‌پردازد که این رویکرد می‌تواند شکاف موجود در ادبیات پژوهش داخلی را پوشش داده و زمینه مناسب برای تدوین راهکارهای فرهنگی-حقوقی را فراهم نماید.

چارچوب نظری

در این بخش، نظریه‌های پیشین نه با هدف آزمون نظریه، بلکه با هدف افزایش حساسیت نظری محقق و تقویت غنای نظریه جدید مرور می‌شود. در ابتدا تفاوت آزار سایبری و تعقیب سایبری بیان می‌شود. تعقیب سایبری^۲ و آزار و اذیت سایبری^۳ مبتنی بر استفاده از پلتفرم‌های دیجیتال برای اعمال خشونت هستند، اما از نظر انگیزه‌ها، مدت زمان، پویایی‌ها، روش‌ها، محتوا و تأثیرات تفاوت‌هایی با هم دارند. تعقیب سایبری به‌عنوان الگویی از زیرنظر گرفتن و تماس مکرر، بدون رضایت قربانی از طریق پلتفرم‌های دیجیتالی تعریف می‌شود که باعث ایجاد ترس یا ناراحتی در قربانی می‌شود. تعقیب سایبری طیف وسیعی از رفتارها از جمله تهدید، بی‌آبرو کردن و

^۱. Mas'udah et al

^۲. Cyberstalking

^۳. Cyberbullying

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

در نهایت، ترکیب این دو چارچوب نشان می‌دهد که تعقیب سایبری صرفاً یک «تصادف دیجیتال» نیست، بلکه نتیجه تعامل مخاطره‌آمیز بین رفتارهای کاربران، انگیزه‌های مجرمان و ضعف سیستم‌های حفاظتی است.

از نقطه نظر دیدگاه فمینیستی تعقیب سایبری امتداد کنترل پدرسالارانه و خشونت علیه زنان از محیط فیزیکی به محیط سایبری است. نظریه فمینیستی تأکید می‌کند که چگونه هنجارهای اجتماعی معمولاً استقلال و ایمنی زنان را بی‌ارزش نموده و به ایجاد محیط‌هایی منجر می‌شوند که در آن احتمال تعقیب کردن زنان بیشتر است. این نظریه می‌تواند ماهیت سیستماتیک خشونت مبتنی بر جنسیت از جمله در فضاهای دیجیتال را تبیین کند. در این میان فمینیسم رادیکال با تکیه بر مفاهیم ویژه احتمالاً بیش از سایر گرایش‌های فمینیستی بتواند در تبیین تعقیب سایبری کارآمد باشد (Wright & Wachs, 2020).

فمینیست‌های رادیکال استدلال می‌کنند که جامعه اساساً مردسالار است، به این معنی که مردان قدرت اولیه را در دست دارند و در جنبه‌های مختلف زندگی از جمله حوزه‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تسلط دارند. از دید آن‌ها تعقیب سایبری زنان از سوی شرکای عاطفی به‌عنوان بسط این کنترل مردسالارانه بر زنان تلقی می‌شود. این شاخه از فمینیسم تأکید می‌کند که خشونت علیه زنان، از جمله آزار و اذیت روانی، یک موضوع سیستماتیک است که ریشه در نابرابری جنسیتی دارد. به نظر می‌رسد که رفتارهایی نظیر تعقیب ابزاری است که از سوی مردان برای اعمال قدرت و کنترل بر زنان استفاده می‌شود (Tarar et al, 2021).

تعقیب زنان در محیط‌های سایبری را می‌توان به‌عنوان روشی برای ارباب و کنترل زنان در نظر گرفت. از این رو تعقیب سایبری نقش‌های جنسیتی سنتی را که سلطه مردان را در اولویت قرار می‌دهد، تقویت می‌کند. با گسترش فناوری‌های ارتباطی فرصت‌های جدیدی برای آزار و کنترل زنان فراهم شده است. مردان ممکن است از اطلاعات شخصی زنان برای کنترل و تهدید و حتی باج‌خواهی جنسی استفاده کنند، که این مسئله به خوبی نشان می‌دهد الگوهای سنتی کنترل مردان چگونه راه خود را به عرصه ارتباطات مدرن باز کرده است. این دیدگاه نشان می‌دهد که چگونه نگرش‌های اجتماعی نسبت به استقلال زنان به شیوع تعقیب سایبری کمک می‌کند. دیدگاه‌هایی که زنان آسیب‌دیده در ارتباطات سایبری را مقصر اصلی تلقی می‌کنند استمرار همان

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- ✓ پیش فرض‌های شناخت‌شناختی: در چارچوب ساختارگرایی اجتماعی، دانش تولیدشده حاصل تعامل بین تجربیات مشارکت‌کنندگان و تحلیل‌های نظام‌مند پژوهشگر است (Charmaz, 2014).
 - ✓ پیش فرض روش‌شناختی: با پذیرش تکثرگرایی علی، این روش امکان کشف روابط پیچیده بین عوامل فردی (مانند انتخاب‌های دیجیتال)، عوامل بین‌فردی (روابط قدرت در شراکت عاطفی) و عوامل ساختاری (هنجارهای فرهنگی) را فراهم می‌آورد (Strauss & Corbin, 1998).
 - ✓ انعطاف‌پذیری پارادایمی: نظریه داده‌بنیاد امکان عبور از سطح توصیف صرف (محدودیت پدیدارشناسی) به سوی نظریه‌پردازی زمینه‌محور را فراهم می‌کند (Bryant & Charmaz, 2019).
- همچنین از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته به‌عنوان روش جمع‌آوری داده‌های اولیه استفاده شد. این ابزار به شرکت‌کنندگان اجازه می‌دهد تا تجربیات و دیدگاه‌های خود را به زبان خودشان به اشتراک بگذارند و بینش‌های غنی و مفصلی را در مورد پیچیدگی‌های پدیده تعقیب سایبری ارائه کنند. این نوع مصاحبه انعطاف‌پذیری لازم برای بحث در مورد موضوعات مرتبطی که ممکن است در طول مصاحبه آشکار شوند، را دارد.
- جامعه آماری پژوهش را زنان جوان ۱۸ تا ۳۰ ساله که تعقیب سایبری را تجربه کرده‌اند تشکیل می‌دهند. از نمونه‌گیری نظری برای شناسایی شرکت‌کنندگانی که می‌توانستند دیدگاه‌های متنوعی در مورد این پدیده ارائه دهند، استفاده شد. حجم نمونه بر اساس اصل اشباع داده تعیین شد. یعنی جمع‌آوری داده‌ها تا زمانی که هیچ موضوع یا بینش جدیدی از مصاحبه‌ها پدیدار نشد ادامه یافت. در مجموع با ۲۱ نفر مصاحبه شد. در جدول شماره ۱ مشخصات مشارکت‌کنندگان قابل مشاهده است. شرکت‌کنندگان از طریق پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی، شبکه‌های حرفه‌ای و شبکه‌های دانشگاهی با حفظ اصل حداکثر تنوع انتخاب شدند. هر مصاحبه تقریباً ۴۵ تا ۹۰ دقیقه طول کشید و در صورت لزوم مصاحبه در دو جلسه انجام شد. محورهای اصلی سؤالات عبارتند از: تجربیات فرد از تعقیب سایبری، پیامدهای عاطفی و روانی تعقیب، نحوه پاسخ به تعقیب‌کننده و فرایند تعقیب، ادراک از نگرش‌های جامعه نسبت به تعقیب سایبری. مصاحبه‌ها اعم از حضوری یا از طریق پلتفرم‌های برخط در یک محیط امن و محرمانه انجام شد.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- ✓ باورپذیری^۱ (اعتبارپذیری): محققان برای افزایش باورپذیری نتایج مطالعه خود سعی کردند ارتباط خود را با مشارکت کنندگان حفظ کنند و در میدان تحقیق در فرایند مصاحبه، مشاهده دقیق و گفت‌وگوی جامعی با مشارکت‌کننده داشته باشند. همچنین از تکنیک زاویه‌بندی (استفاده از منابع مختلف مرتبط با اطلاعات موردنظر) در مسیرگردآوری اطلاعات استفاده کنند. در این‌جا محقق از متون تخصصی و افراد آگاه و خبره در این حوزه استفاده نمودند.
- ✓ اطمینان‌پذیری (اتکاپذیری)^۲: محققان از طریق تکنیک کنترل عضو یا اعتبار پاسخ‌گو، مقولات انتخابی خود را با یک یا چند نفر از افراد مطلع تحت بررسی کنترل کردند. این کنترل در سراسر فرایند گردآوری اطلاعات برای تأیید ارزش حقیقت یا صحت تفسیرهای پژوهشگران به کار رفت.
- ✓ تأییدپذیری^۳: محققان از طریق یادداشت کردن جزء به جزء گفت‌وگوها سعی کردند به اندازه کافی جزئیاتی در اختیار مخاطب قرار دهند تا ارزیابی درستی از اطلاعات گردآوری شده به دست آید.

جدول ۱. مشخصات پاسخ‌گویان^۴

Table 1. Respondents' characteristics

Name	Age	Education	Marital status	Job	The level of activity in virtual networks
Mahsa	22	Student	Single	Unemployed	low
Samaneh	25	Student	Single	Unemployed	High
Laleh	27	Bachelor's degree	Divorced	Employed	Medium
Soodabeh	25	Master's degree	Single	Employed	High
Nasrin	24	Bachelor's degree	Married	Unemployed	Low
Maryam	31	Master's degree	Single	Employed	High
Mahboobeh	28	Master's degree	Divorced	Employed	Medium

1. Credibility

2. Dependability

3. Confirmability

۴. برای حفظ محرمانگی از اسامی مستعار استفاده شده است.

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۲. فرایند استخراج مقولات

Table 2. Category extraction process

Categories derived from open coding	Axial categories	Core category
Marginalization of women	Gender discipline system	The digital panopticon: The male surveillance system in intimate relationships
Disciplining the body		
Controlling family		
Compulsion to maintain hono		
Public-private division	Gender control systems	
Controlling society		
Enforced gender roles		
Emotional identity reconstruction	Coexistence in intimate relationships	
Sexual experience		
Circular dependence		
Attachment hierarchy		
Selective attention		
Controlled recall	Floating relationship	
Emotional memory formation		
Interrelational competition		
Time partitioning		
Regulated attention economy	Relationship breakup	
Planned avoidance		
Controlled emotional deprivation	Psychological profilg	
Awareness of moral and behavioral characteristics		
Access to past/current private information		
Awareness of daily activities		
Awareness of family information		
Identification of psychological vulnerabilities	Physical/digital access	
Recording digital interactions		
Access to connected devices		
Access to digital records		
Access to passwords	Social/economic capital capturing	
Access to financial information		
Awareness of professional information		

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Fear of repeated and continuous cyberattacks	Digital invisible fear	
Imaginary tracker syndrome		

شرایط علی

این مطالعه سه عامل علی کلیدی را در شکل‌گیری تعقیب سایبری توسط شرکای عاطفی شناسایی کرده است:

- زیست روابط صمیمانه:

تعقیب سایبری ریشه در ماهیت روابط عاطفی نابرابر دارد، جایی که صمیمیت به ابزاری برای دسترسی مردان به حریم خصوصی زنان تبدیل می‌شود. مقولات زیر نشان می‌دهند که نیازهای عاطفی، جنسی و توجه‌طلبی راه را برای دسترسی دیگری به اطلاعات خصوصی باز می‌کند. این روابط اغلب با اشتراک اطلاعات شخصی (مانند رمزهای دستگاه‌ها یا جزئیات زندگی روزمره) آمیخته می‌شود که بعدها به‌عنوان سلاح کنترل مورد استفاده قرار می‌گیرد. مهسا می‌گوید:

«خوب احساس کردم با دوستی. با اون می‌تونم خیلی تجربه‌های جدید داشته باشم...یه هیجان... من و اون نداشتیم» (احساس صمیمیت).

- رابطه نوسانی:

الگوهای رفتاری شرکای عاطفی که میان نزدیکی افراطی و فاصله‌گیری ناگهانی در نوسان است، بستری برای شکل‌گیری تعقیب فراهم می‌کند. این نوسان‌ها باعث می‌شود زنان در چرخه‌ای از وابستگی عاطفی باقی بمانند، درحالی که مردان از این بی‌ثباتی برای توجیه نظارت خود استفاده می‌کنند. سمانه می‌گوید:

«هروقت می‌خواستم رابطه را قطع کنم. پیام عاشقانه می‌فرستاد مثلاً می‌گفت بیا بریم دور بزنیم...»

- گسست رابطه:

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

چارچوب، قربانیان به دلیل ترس از واکنش‌های اجتماعی و انگ‌های اخلاقی، اغلب از گزارش موارد تعقیب خودداری می‌کنند. این فرایند نه تنها چرخه کنترل مردانه را تقویت می‌کند، بلکه با ایجاد موانع ساختاری، امکان مقاومت مؤثر را از زنان سلب نموده و به تداوم خشونت‌های دیجیتال دامن می‌زند. در نهایت، این نظام‌های کنترل جنسیتی با مشروعیت‌بخشی به نظارت مردانه، بستر مناسبی برای ظهور و تثبیت پدیده تعقیب سایبری فراهم می‌آورند. این سه رکن در تعامل پویا با یکدیگر، چارچوبی ساختاری ایجاد می‌کنند که از سویی به تعقیب‌کنندگان این حق را اعطاء می‌نماید که زنان را تحت نظارت قرار دهند و از سوی دیگر با ایجاد موانع روانی-اجتماعی (مانند ترس از بی‌آبرویی یا طردشدن)، قربانیان را از مقاومت مؤثر یا اقدام قانونی باز می‌دارند. نمونه‌های عینی تحقیق نشان می‌دهد چگونه این شرایط زمینه‌ای نه تنها به رفتارهای تعقیب‌گرانه مشروعیت می‌بخشد، بلکه با تقلیل خشونت دیجیتال به مسئله‌ای شخصی و خانوادگی، امکان مداخله نهادهای حمایتی را نیز محدود می‌سازد. نسرین می‌گوید:

«همه گفتند اگر شکایت کنی آبروی خودت و خانواده می‌ره. نباید بقیه بفهمند چه اتفاقی

افتاده.»

- پروفایلینگ روان‌شناختی:

این مقوله با تحلیل دقیق نقاط ضعف عاطفی (مانند ترس از طردشدن)، روابط خانوادگی حساس (نظیر کنترل شدید والدین) و الگوهای رفتاری برخیز قربانی (مثل ساعات فعالیت و شبکه ارتباطی)، بستری هدفمند برای تعقیب سایبری ایجاد می‌کند. این دانش عمیق به آزارگران امکان می‌دهد تا با طراحی حملات شخصی‌سازی شده کنترل مؤثرتری اعمال کنند. سودابه می‌گوید:

«آخرش گفت همه می‌فهمند تو چه کسی هستی..... می‌دونست چقدر می‌ترسم.»

شرایط مداخله‌گر

تعقیب سایبری از طریق ترکیب ابزارهای ملموس و ناملموس قدرت اعمال می‌شود. در بعد ملموس، تعقیب‌کنندگان با دسترسی فیزیکی و دیجیتال به دستگاه‌های شخصی قربانی، نظارت از طریق ابزارهای ردیابی و هک‌کردن، زیرساخت لازم برای کنترل را فراهم می‌کنند. همزمان،

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دسترسی به سرمایه‌های اجتماعی و اقتصادی قربانی شامل اطلاعات مالی، شبکه‌های حرفه‌ای و موقعیت اجتماعی خانواده به یکی از مؤثرترین ابزارهای تعقیب سایبری توسط شرکای عاطفی سابق تبدیل می‌شود. این اشراف اطلاعاتی از طریق سازوکارهای مختلفی اعمال قدرت می‌کند: نخست، با تهدید به افشای اطلاعات مالی یا تخریب موقعیت شغلی، قربانی را تحت فشار روانی قرار می‌دهد. دوم، از طریق دست‌کاری شبکه‌های اجتماعی و حرفه‌ای، اعتبار و روابط اجتماعی فرد را هدف می‌گیرد. سوم، با سوءاستفاده از حساسیت‌های فرهنگی حول محور «آبرو» و «حیثیت خانوادگی»، سکوت و انفعال قربانی را تضمین می‌کند. این یافته‌ها مؤید آن است که تعقیب سایبری صرفاً محدود به آزارهای کلامی یا انتشار تصاویر خصوصی نیست، بلکه می‌تواند اشکال پیچیده‌تری از کنترل را که ریشه در نابرابری‌های ساختاری دارد، دربر گیرد. موارد فوق مثلث کنترل دیجیتال را شکل می‌دهند. به‌نوش می‌گوید:

«چندبار پیام داد من که می‌دانم کجا کار می‌کنی. می‌تونم عکسات و پیام‌ها رو بفرستم برای همکاران...»

یکی دیگر از شرکت‌کنندگان که در وضعیت شغلی وابسته به آزارگر قرار داشت می‌گوید:
 «می‌دونست من این پروژه رو لازم دارم. به بهانه‌های مختلف من رو می‌کشوند به دفترش... می‌دونست برای کارم مجبورم کجاها برم فکر کنم از ایمیل‌های شرکت متوجه می‌شد. اون هم می‌آمد.»

راهبردهای مقابله‌ای

پژوهش حاضر نشان می‌دهد قربانیان تعقیب سایبری در مواجهه با این پدیده، راهبردهای متنوعی را اتخاذ می‌کنند که می‌توان آن‌ها را در چهار دسته اصلی طبقه‌بندی نمود. نخستین و شایع‌ترین راهبرد، مقاومت انفعالی است که در آن قربانی با امید به توقف خودبه‌خودی آزارها، رفتار تعقیب‌کننده را نادیده می‌گیرد. این شیوه اگرچه ممکن است در کوتاه‌مدت موجب کاهش تنش شود، اما در بلندمدت به تداوم چرخه خشونت می‌انجامد. دومین راهبرد، تحمل هزینه مضاعف است که در آن قربانیان به اقداماتی نظیر حذف حساب‌های کاربری، تغییر مکرر شماره تماس‌ها و ایمیل‌ها، یا حتی انزوای خودخواسته از فضای مجازی روی می‌آورند. این راهکار اگرچه

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بهنوش از روش قانون‌گرا برای مقابله با تعقیب استفاده کرده است:

«اول به نظرم اومد قانونی پیش برم. بهم هم گفتند که، با شکایت به جایی نمی‌رسی. گفتم: فعلاً تا شکایت پیش میرم و براش می‌فرستم که پیگیرش هستم. اگه تموم نکرد، از یه راه دیگه وارد می‌شم. شکایتی نوشتم با اسکرین شات پیام‌هاش و ثبت کردم و براش فرستادم.»

پیامدها

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که تجربه تعقیب سایبری می‌تواند پیامدهای روانی عمیق و ماندگاری بر قربانیان داشته باشد:

- هراس از نقض حریم خصوصی:

یکی از شایع‌ترین این پیامدها، هراس از نقض حریم خصوصی است که به شکل بی‌اعتمادی پایدار به فناوری‌های دیجیتال بروز می‌یابد. قربانیان گزارش می‌دهند که حتی پس از رهایی از رابطه آزارگرانه، همواره این ترس را دارند که حریم خصوصی دیجیتال‌شان مجدداً نقض شود، که این امر می‌تواند به محدود شدن شدید استفاده از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی بینجامد. زهره می‌گوید:

«این قدر آمد به شکل‌های مختلف توی پیجم مخالفت‌های خانواده‌م هم شدید شد.

... مجبور شدم یه پیج دیگه بزنم و خانواده‌م رو هم بلاک کردم. الان با پیجی که خانواده‌م

ازش مطلع نیستم فعالیت می‌کنم و از طریق دوستان، فالوور جذب کردم.»

- وحشت از تهدیدهای عینی:

پیامد دوم که در این پژوهش شناسایی شده، وحشت از تهدیدهای عینی است. بسیاری از قربانیان ابراز داشته‌اند که دائماً این احساس را دارند که تحت نظر هستند، حتی زمانی که هیچ نشانه عینی از تعقیب وجود ندارد. این حالت که شبیه به «سندرم ردیاب خیالی» است، باعث می‌شود افراد در مکان‌های عمومی به دنبال نشانه‌های تعقیب فیزیکی بگردند یا از حضور در اماکن خاصی اجتناب کنند. ترس از مواجهه احتمالی با تعقیب‌کننده در محیط‌های خصوصی عمومی در بین

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پرخاطر برخط مانند افشای موقعیت مکانی، خطر قربانی شدن را افزایش می‌دهد. اما تمایز اصلی این تحقیق، تمرکز بر روابط عاطفی قبلی به‌عنوان بستر اصلی تعقیب سایبری است، در حالی که پژوهش‌هایی مانند غفوری و صالحی (۱۳۹۹) عمدتاً بر تهدیدهای عمومی فضای مجازی متمرکز بودند.

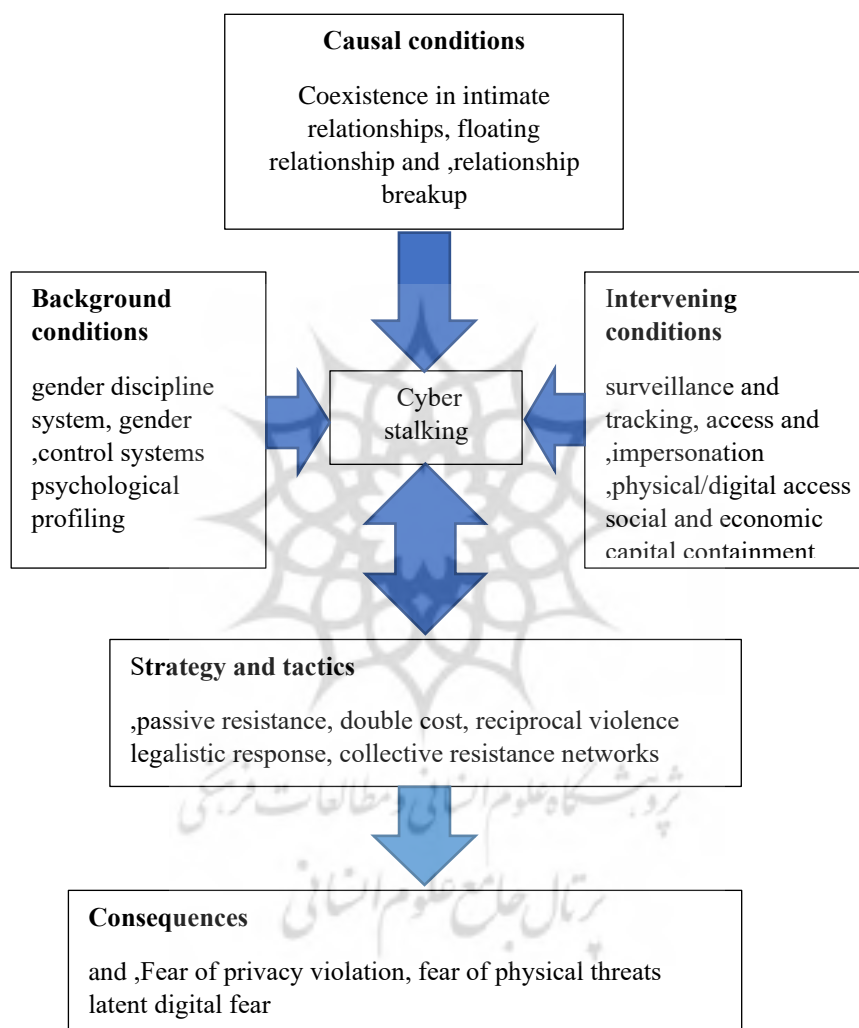
نتایج این پژوهش در چارچوب نظریه‌های سبک زندگی، فعالیت‌های روزمره و فمینیسم رادیکال تحلیل شد و نشان داد تعقیب سایبری زنان توسط شرکای عاطفی در ایران، نه تنها بازتابی از الگوهای جهانی خشونت مبتنی بر جنسیت است، بلکه تحت تأثیر بستر فرهنگی منحصربه‌فردی شکل می‌گیرد که در آن هنجارهای مردسالارانه با فناوری‌های دیجیتال ترکیب می‌شوند. این یافته با مطالعات بین‌المللی مانند شریدان و گرانت (۲۰۰۷) هم‌سو است که نشان دادند تعقیب سایبری امتداد رفتارهای کنترل‌گرانه در روابط عاطفی است و از داده‌های دوران رابطه برای ارباب استفاده می‌شود. همچنین، با پژوهش مارچ و همکاران (۲۰۲۰) هم‌سوایی دارد که انگیزه‌های مردان در تعقیب سایبری را با هیجان‌طلبی و تکانش‌گری مرتبط دانسته‌اند. با این حال، تفاوت کلیدی این تحقیق، شناسایی نقش منحصربه‌فرد فرهنگ غالب در تشدید سکوت قربانیان است؛ عاملی که در مطالعاتی مانند ویلسون و همکاران (۲۰۲۲) کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

مطابق با نظریه سبک زندگی، یافته‌ها تأیید می‌کند که رفتارهای دیجیتال زنان - تولید محتوای شخصی بیشتر و انتشار آن، حضور طولانی‌مدت در شبکه‌های اجتماعی - خطر قربانی شدن را افزایش می‌دهد. این الگو با پژوهش‌هایی مانند توکل و فاطمی‌نیا (۱۳۹۸) هم‌سو است که ارتباط معناداری بین «سبک زندگی پرخاطر برخط» و افزایش تعرض سایبری را نشان دادند. با این حال، نوآوری این تحقیق در تأکید بر تعامل هنجارهای جنسیتی با فعالیت‌های دیجیتال است، به‌گونه‌ای که حتی رفتارهای عادی زنان (مانند فعالیت در شبکه‌های اجتماعی) در بستر فرهنگی ایران، به دلیل نگرش‌های مردسالارانه، به عاملی برای هدف‌گیری تبدیل می‌شود. به‌عبارت دیگر، صرف حضور زنان در فضای مجازی، بدون در نظر گرفتن محتوای فعالیت‌شان، آن‌ها را به اهداف بالقوه تبدیل می‌کند که این نتایج نظریه سبک زندگی و تأثیر آن بر رفتار مجرمانه را به چالش می‌کشد. در مطالعاتی مانند بورک و همکاران (۲۰۱۱) صرفاً بر عوامل فنی و رفتاری تمرکز شده است،

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مفهومی برای درک تعقیب سایبری در بافت فرهنگی ایران ارائه می‌دهد که با مطالعات پیشین که اغلب بر رویکردهای کمی یا توصیفی متمرکز بوده‌اند، متفاوت است. (شکل ۱)

شکل ۱. مدل پارادایمی تحقیق

Figure 1. Research paradigm model

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

این پژوهش با آشکارسازی پیوند بین سبک زندگی دیجیتال، فعالیت‌های روزمره، ساختارهای مردسالارانه و نظارت و کنترل‌گری مردانه چارچوبی نوین برای مقابله با تعقیب سایبری در جوامعی با بافت فرهنگی مشابه ایران ارائه می‌دهد. یافته‌های این مطالعه نشان‌دهنده ضرورت اتخاذ راهکارهای چندسطحی برای مقابله با پدیده تعقیب سایبری زنان است. در سطح فردی، طراحی برنامه‌های آموزشی سواد دیجیتال با تأکید بر خودمراقبتی، شناسایی نشانه‌های هشداردهنده و تکنیک‌های ایمن‌سازی حریم خصوصی در پلتفرم‌های اجتماعی پیشنهاد می‌شود. در سطح نهادی، تقویت سازوکارهای حمایتی از طریق استقرار سیستم‌های گزارش‌دهی سریع در پلتفرم‌های داخلی، تسهیل فرآیندهای قضایی و تصویب قوانین صریح برای جرم‌انگاری رفتارهای آزارگرانه مانند انتشار غیرقانونی محتوای خصوصی ضروری به نظر می‌رسد. در سطح اجتماعی نیز توسعه شبکه‌های حمایتی محلی متشکل از نهادهای مدنی، گروه‌های خودیار قربانیان و مراکز مشاوره تخصصی می‌تواند به کاهش انزوای اجتماعی قربانیان و افزایش آگاهی جمعی کمک کند. این راهکارهای یکپارچه می‌توانند در قالب کمپین‌های آگاهی‌بخش و کارگاه‌های آموزشی برای ذینفعان مختلف اجرایی شوند.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

محمدخانی، مهرانگیز، گروسی، سعیده، امیرکافی، مهدی. و بوستانی، داریوش. (۱۴۰۳). کاوش کیفی فرایند آزار سایبری در میان زنان جوان. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۲۳(۶۳)، ۷۸-۵۳. https://faslname.msy.gov.ir/article_831.html

- Abu-Ulbeh, W., Altalhi, M., Abualigah, L., Almazroi, A. A., Sumari, P., & Gandomi, A. H. (2021). Cyberstalking victimization model using criminological theory: A systematic literature review, taxonomies applications, tools, and validations. *Electronics*, 10(14), 1670. <https://doi.org/10.3390/electronics10141670>
- Al-Alosi, H. (2020). Fighting fire with fire: Exploring the potential of technology to help victims combat intimate partner violence. *Aggression and Violent Behavior*, 52. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2020.101376>
- Alivardinia, A., and Rismanchi, N. (2019). The effect of cyber and traditional victimization on students' deviant behaviors. *Culture Strategy*, 12(45), 97-130. <https://doi.org/10.22034/jsfc.2019.95600>. (In Persian)
- Bhaskar, R., & Hartwig, M. (2016). *Enlightened Common Sense: The Philosophy of Critical Realism*. Routledge.
- Bryant, A., & Charmaz, K. (Eds.). (2019). *The SAGE Handbook of Current Developments in Grounded Theory*. Sage Publications.
- Burke, S. C., Wallen, M., Vail-Smith, K., & Knox, D. (2011). Using technology to control intimate partners: An exploratory study of college undergraduates. *Computers in Human Behavior*, 27(3), 1162-1167. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.12.010>
- Charmaz, K. (2014). Grounded theory in global perspective: Reviews by international researchers. *Qualitative Inquiry*, 20(9), 1074-1084. <https://doi.org/10.1177/1077800414545235>
- Creamer, C. J., & Hand, C. J. (2022). Intimate partner stalking/pursuit: A pathophysiology of attachment style. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 66(5), 604-624. <https://doi.org/10.1177/0306624X211010289>
- Dekeseredy, W. S., Schwartz, M. D., Harris, B., Woodlock, D., Nolan, J., & Hall-Sanchez, A. (2019). Technology-facilitated stalking and unwanted sexual messages/images in a college campus community: The role of negative peer support. *SAGE Open*, 9(1), 1-12. <https://doi.org/10.1177/2158244019828231>
- Ebrahimi, S., & Khajevand Ahmadi, E. (2020). Psychometric analysis of cyber-victimization scale and psychosocial variables for girl with its

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- March, E., Litten, V., Sullivan, D. H., & Ward, L. (2020). Somebody that I (used to) know: Gender and dimensions of dark personality traits as predictors of intimate partner cyberstalking. *Personality and Individual Differences*, 163, 110084. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110084>
- Marganski, A., & Melander, L. (2018). Intimate partner violence victimization in the cyber and real world: Examining the extent of cyber aggression experiences and its association with in-person dating violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(7), 1071-1095. <https://doi.org/10.1177/0886260515614283>.
- Mas'udah, S., Razali, A., Amala Sholicha, S. M., Febrianto, P. T., Susanti, E., Sutinah, & Budirahayu, T. (2024). Gender-based cyber violence: Forms, impacts, and strategies to protect women victims. *Journal of International Women's Studies*, 26(4), Article 5.
- Mohammadkhani, M. (2023). *Qualitative Exploration of the Process of Cyberbullying among Young Iranian Women*, PhD thesis, Faculty of Literature, Shahid Bahonar University-Kerman, Iran. (In Persian)
- Mohammadkhani, M., Grousi, S., Amirkafi, M., & Boostani, D. (2024). A qualitative exploration of the process of cyberbullying among young women. *Strategic Studies in Sport and Youth*, 23(63), 53-78. <https://doi.org/10.22034/ssys.2023.2689.2943>. (In Persian)
- Sheridan, L. P., & Grant, T. (2007). Is cyberstalking different? *Psychology, Crime & Law*, 13(6), 627-640. <https://doi.org/10.1080/10683160701340528>
- Tarar, M. G., Alvi, A. S., & Bajwa, A. (2021). Patriarchy, misogyny and Pakistani women in cyberspace: Feminist qualitative analysis. *Journal of Indian Studies*, 7(2), 357-370.
- Tawakol, M., & Fatemina, M. A. (2019). Information society and emerging crimes: A sociological attempt to explain cyberbullying victims in Tehran. *Iranian Social Issues Review*, (1)10, 37-60. <https://doi.org/10.22059/ijsp.2020.76167>. (In Persian)
- Wick, S. E., Nagoshi, C., Basham, R., Jordan, C., Kim, Y. K., Nguyen, A. P., & Lehmann, P. (2017). Patterns of cyber harassment and perpetration among college students in the United States: A test of routine activities theory. *International Journal of Cyber Criminology*, 11(1), 24-38. <https://doi.org/10.5281/zenodo.495770>
- Wilson, C., Sheridan, L., & Garratt-Reed, D. (2022). What is cyberstalking? A review of measurements. *Journal of Interpersonal Violence*, 37, (11-12). <https://doi.org/10.1177/0886260520985489>

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی